

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Martini Chemnitii, Doctoris Theologi celeberrimi, Harmonia Quatuor Evangelistarum

Quam ab Eodem feliciter inchoatam ... D. Polycarpus Lyserus, et D.
Johannes Gerhardus, ... Is quidem continuavit, Hic perfecit ; Opus
Eruditionis Stupendæ, Orthodoxorum consensu approbatum, idemque tot
Eruditorum desideriis adhuc expetitur

**Chemnitz, Martin
Leyser, Polycarp
Gerhard, Johann**

Hamburgi, MDCCIII

VD18 90617681

Caput LVIII. Continens Historiam Peregrinationis Christi, Per Civitates Et
Castella, Cum Apostolis Et Mulieribus Quibusdam, Lucae 8 v. I.

urn:nbn:de:gbv:45:1-18203

textum explicat. Aliter enim Christus loquitur ad ipsam mulierem, quando conscientiam ipsius absolvit: *Fides tua te salvam fecit*: & aliter ad Pharisaum. Ad hunc enim inquit: *Tibi dico*, id est publice vobis significo, mulierem hanc publica fama, propter notoria flagitia notatam & damnatam, jam propter publicam ejus dilectionem seu confessionem esse publice ab Ecclesia absolvendam à publica sententia, seu excommunicatione: id quod coram Ecclesia, quæ cor intueri non potest, aliter fieri non potest, nisi ostendantur fructus digni pœnitentia. Conscientia verò peccatoris,

ut habeat firmam consolationem, non ad dilectionem quæ imperfecta & immunda est, releganda est, sed ad fidem nitentem Mediatore Christo deducenda est, sicut Christus inquit: *Fides tua te salvam fecit*. Et hic considera exemplum Apostoli Pauli, an non hanc Christi Domini sui doctrinam observavit. 2. Cor. 2. v. 6. in recipiendo incestuoso illo Corinthio, intra Ecclesiæ communionem, quem prius, 1. Cor. 5. v. 3. excommunicandum censuerat. Studeamus igitur & nos eodem modo ad doctrinam & facta Christi nos accommodare.

CAPUT LVIII.

CONTINENS HISTORIAM PEREGRINATIONIS CHRISTI, PER CIVITATES ET CASTELLA, CUM APOSTOLIS

Et MULIERIBUS QUIBUSDAM,

LUCÆ 8. v. 1.

RATIO ORDINIS.

Post historiam de peccatrice, Lucas hanc peregrinationem ponit. Et non est dubium eam hoc ordine sequi. Etenim eam cum sequentibus hoc modo connectit: *καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καζέης, & factum est deinceps*, ostendens se historiam (ut ita dicam) continuare, & quid post absolutionem peccatricis secutum sit, indicare. Ab *ἐξεδου* enim, unde *καζέης* deducitur, est *ἐχρόδιον*, quod proximè & quasi continua serie sequitur. Est autem hæc profectio alia ab ea, quam Matthæus c. 4. v. 23. & Marcus c. 1. v. 39. descripsit, & supra c. 4. 1. harmoniæ est exposita. Hæc enim accidit ante secundum Pascha ministerii Christi, ubi *ὄλην τῷ Γαλιλαίῳ* totam Galilæam circumvovit. Est item alia ab ea, quæ describitur Matth. 9. v. 35. & Marc. 6. v. 6. ubi rursus quasi generalem visitationem Synagogarum, in civitatibus & castellis illorum, scilicet discipulorum, qui plerique ex Galilæa oriundierant, instituit. Hæc enim demum post suscitatum Jairi filiolum accidit, paucis nimirum mensibus ante tertium Pascha, quod incidit in ministerium Christi: sicuti de eo etiam in 4. Prolegom. actum est. Hæc autem profectio, quæ hoc loco à Luca describitur, accidit, ut apparet, antequam Dominus transfretaret in terram Gadarenorum, ex qua rediens demum filiolum Jairi suscitavit.

Itaque Christus hunc etiam secundum ministerii sui annum magna ex parte profectioibus & peregrinationibus Galilææ consumpsit. Etenim, licet Dominus Jesus, Matth. 4. v. 13. habitationem suam transtulerit ex civitate Nazareth in nobile, illud emporium Capernaum, unde & ipsius civi-

tas dici cœpit, Matth. 9. v. 1. tamen ex eo tempore, quo Pharisei cum Herodianis contra ipsum conspirant, ob sanatam manum aridam in Sabbato, Matth. 12. v. 14. quia nondum hora ipsius venerat, non multum hæsit in urbe, sed per secessus & profectioes ipsorum insidias declinavit. Aliquoties tamen eam ingressus est, quoties nimirum sciebat, illud gloriæ divini sui nominis conducere, & aliquos sibi lucriferi posse: sicuti id bis nunc, tum in Centurione, tum in peccatrice factum esse vidimus.

Quia verò gravi ista compellatione, qua in præcedenti capite Simonem Pharisaum notavit, quod frigide admodum se curaret & amaret, absque dubio aliquos ex convivis, qui minus benevole ergo Christum erant animati, offenderat, ne presentia sua ipsorum livorem & odium amplius accenderet, mox rursus eum ad tempus declinandum censuit, atque propterea hanc profectio- nem in civitates & castella instituit. Cui non opus est ita multum temporis tribuere: quia non totam Galilæam peragravit, quæ habuit, Josepho teste, civitates *πικνὰς*, frequentes, crebras & densas, sed tantum aliquas adiit. Unde & Lucas simpliciter dicit *διώδευε*, quasi obiter permeans iter fecit. Osiander quidem in annotat. lib. 2. c. 9. & 10. dicit illum secessum Christi, qui Matth. 12. v. 15. post sanatam manum aridam describitur, eundem esse, cum his, quæ Lucas hoc loco commemorat: sed nec probat, nec ipse ea in Harmonia conjungit. Iccirco nos, sine præjudicio aliorum, huic profectio- ni hunc locum attribuemus. Et post hanc historiam pulchre sequetur, quod Marcus c. 3. v. 20. dicit, *Jesum domum rediisse*, ex hac scilicet profectio- ne, sicuti postea ostendemus.

HISTORIA PEREGRINATIONIS CHRISTI PER CIVITATES ET CASTELLA.

LUCÆ 8.

1. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καζέης, καὶ αὐτὸς διώδευε κτ' πόλιν, καὶ κώμην, κηρύσσων τὸ ἐванγγελιόν. τῷ βασιλείῳ ἔδε, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ.

1. Et factum est deinceps, & ipse iter faciebat per civitates & castella, predicans & evangelizans regnum Dei, & duodecim cum illo.

2. Καὶ

2. Καὶ γυναῖκες τινες, αἱ ἦσαν τεθρονημέναι ὑπὸ πνευμάτων πνηθῶν, καὶ εὐδενείων, Μαρία ἡ καλεσμένη Μαγδαληνή, αἱ δὲ ἦσαν ἑπτὰ ἐξ ἑληλύθη.

3. Καὶ Ἰωάννα ἡ γυνὴ τοῦ Ἡρώδου, καὶ Σαβάννα, καὶ ἕτεραι πολλαὶ αἱ τινες διηκόνουν αὐτῷ, ὑπὸ τῶν ὑπερχόντων αὐτῆς.

2. Et mulieres aliquae, quae erant curatae à spiritibus malignis & infirmitatibus. Maria quae vocatur Magdalena, de qua septem demonia exierant.

3. Et Johanna uxor Chuzae procuratoris Herodis, & Sanna, & aliae multae, quae ministrabant ei de facultatibus suis.

Periocha hujus Historia.

Hujusmodi profectioes sunt pulchra & dulcis descriptio, quale sit officium Messiae. Antea Dominus Jesus inuitarat ad se laborantes & oneratos, & ostendit, quam amanter eos ad se recipiat qui ad se veniunt. Jam verò suscipit peregrinationem, ut eos, qui ultro & per se non veniunt, ipse praeueniens quærat & excitet: quo impleatur illud Jof. 6. v. 1. invenerunt, qui non quasi verunt me. In Christo enim non hoc tantum habemus, quod eos, qui agnoscunt se esse oneratos, & habent propositum veniendi, clementer recipit: sed & hoc pertinet ad Messiae beneficia, quod eos, qui non veniunt, quia non sentiunt se oneratos esse, ipse quærit, & ostenso labore & onere ipsorum, inspirat ipsis desiderium & propositum veniendi ad medicum. Exitaros amanter ad se inuitat, venientes clementer recipit, receptos custodit & gubernat, ut perseverent in finem, & salvi fiant. Observandæ igitur sunt illæ crebro repetitæ descriptiones peregrinationum & profectio- num Christi, quæ perfunctoriè, quasi non magni momenti, præteriri solent: quod Christus, quando non habet multos auditores ultro accurren- tes, ipse suscepta peregrinatione prædicando quærit & colligit Ecclesiam. Quando verò magnum concitavit concursum, ipse secedit, ut ostendat, quomodo vocati, qui habent initia fidei, debeant Christum quærere, & ipsum sequi, juxta dictum: Venite ad me omnes, &c. Cessat ve- rò etiam ob illam causam, ut corrigeret illorum perversam opinionem, qui propterea concurre- bant, eo quod somniant carnale aliquod regnum Messiae. Ita hoc loco ardore refrigescente & turba dilabente, rursus civitates & castella prædicando obit, ut colligat Ecclesiam. Et mox post- ea, cum multa turba convenissent, trajicit mare: & non diu post iterum, & ipse, & per missos præ- cones, convocabit turbam quinque millium & ultra. Et tales vicissitudines, ut ita appellem, multa in Evangelica historia describuntur, quæ monent, quam multa pertineant ad fidelitatem illam, quæ in ministerio verbi atque dispensatore mysteriorum Dei requiritur. 1. Cor. 4. v. 1. Domi- nus enim, cum factus esset minister Circum- cisionis, Rom. 15. v. 8. non confedit expectans, do- nec ipsi venirent, quibus opus esset medico: sed ipse peregrinando per civitates & castella quærit eos. Nec offenditur, quando congregatis voce ministerii multis turbis, videt non omnes respon- dere vocationi, imò plerisque retrocedentibus non abjicit ministerium: sed tunc majori studio & labore prædicatione verbi colligit sibi Ecclesi- am. Ideo Lucas dicit *διὰ δευτε*. Hoc enim verbo Græci interpretes usi sunt, Gen. 12. v. 6. & 13. v. 17. ubi Hebræa habent: Ibat eundo & proficiscen- do secundum longitudinem & latitudinem.

Harm. Tom. I.

Et ut ostendat, se neminem excludere, sed omnes vocare, peragrat & castella & civitates. Nam quod Lucas dicit, καὶ πόλιν καὶ κώμην, idem est, quod nos Germanice dicimus: Von Dorff zu Dorff von einer Stadt zur andern. Sicque re ipsa demon- stravit, se esse solem justitiæ, à Propheta ita nun- cupatum, Mal. 4. v. 2. Ut enim sol exortus absque defatigatione movetur ab oriente in occiden- tem, & per diversas orbis plagas modo versus me- ridiem, modo versus septentrionem declinat, ut nihil quicquam à calore ejus absconditum mane- at, sed ipse omnibus lucem, calorem atque vitam suppeditet: Sic etiam Christus Jesus tempore mi- nisterii sui nullum angulum in terra promissio- nis ita neglectum & præteritum esse voluit, cui non aliquid lucis de doctrina, non aliquid caloris de Spiritu suo, non aliquid de usura sempiternæ vitæ communicaret. Imitentur hoc exemplum, ejus ministri & servi, qui olim boni & fidelis servi elogio & testimonio insigniri cupiunt, Matth. 25. v. 21.

In illa verò peregrinatione sine dubio multas habuit conciones: sed Lucas summam tantum annotavit, quod scilicet *predicaverit Evangelium de regno Dei*. Sed inquis, hæc ταυτολογία est. Illa enim eadem doctrina & illa ipsa verba supra sapius proposita, repetita & inculcata fuerunt. Atqui propter illam ipsam causam Evangelista hæc nota- vit, ut ostenderet Christum in ministerio suo non quævisse laudem eloquentiæ, nec simplices auditores affectatione novitatis turbasse: sed sicut Paulus inquit Phil. 3. v. 1. Eadem docere me non piget, vobis verò ad confirmationem uti- le est. Et sicut Irenæus dicit: summam in Ecclesia virtutem esse, perpetuo τὰ αὐτὰ καὶ τῶν αὐτῶν, ea- dem de iisdem & sentire & loqui. Quid verò si- gnificent & complectantur illa verba (*predicavit & evangelizavit regnum Dei*) supra c. 35. Harmoniæ ex 4. c. Matth. & 1. Marc. nervose explicatum est. Frigidum enim & ineptum est, quod quidam sub- tilitates quærunt, quasi in principio ministerii prædicavit *regnum caelorum*: nunc verò incipiat præ- dicare *regnum Dei*. Idem enim regnum est, quod in Evangeliiis nunc regnum caelorum, nunc re- gnum Dei vocatur: sicut postea sapius mentio fiet regni caelorum.

Porro in eadem peregrinatione sine dubio et- jam miracula facta sunt. His enim duobus capiti- bus (facere & docere) summa ministerii Christi comprehenditur, Act. 1. v. 1. Et de miraculis qui- dem, in peregrinatione illa factis, Lucas nihil vi- detur dicere: sed tamen, si contextus diligentius inspicatur, apparebit, Lucas utrumque comple- cti, & doctrinam & miracula. Licet enim intel- ligi posset, mulierculas illas, quarum hoc loco mentio fit, sanatas fuisse ante susceptam hanc

Ddd

pere-

peregrinationem; nihil tamen obstat, quo minus accipiantur in hac ipsa peregrinatione sanata fuisse. Et hoc iudico esse simplicius, ut plena sit descriptio, quid Jesus in illa peregrinatione & docuerit & fecerit. Et illustre fuit spectaculum, quod cum prædicaret regnum Dei, simul circumtulerit testimonia confirmantia & obsignantia veritatem doctrinæ, ducens secum mulierculas, quas recens in ipso itinere & ab infirmitatibus variis, & ab immundis spiritibus liberaverat. Illo enim spectaculo plures excitati fuerunt ad audiendum verbum. Memorabilis etiam est gratitudo muliercularum, quod non statim reliquerunt Christum, sicut plerique accepto beneficio sanitatis fecerunt, sed in comitatu ipsius hæserunt, & de suis facultatibus necessaria ipsi & Apostolis ministrarunt. Nec tantum gratitudinis exemplum est, sed præcipue ostenderunt veram usum miraculorum Christi, ut scilicet deducant ad verbum, & sint incitamenta ad agnoscenda, quærenda & amplectenda spiritualia beneficia Christi. Ita enim hæ mulierculæ, accepta, quam quæsierant, sanitate, tamen manent in comitatu Christi, ut scilicet verbum audiant, utque spiritualium beneficiorum participes reddantur. Et hæc vera est gratitudo pro corporalibus beneficiis acceptis, ut Christo adhæreamus, ipsique de facultatibus nostris ministremus. Ita simplicius & ad doctrinam accommodatius est, si sanationes harum muliercularum intelligantur in hac ipsa peregrinatione facta. Quod enim quidam fingunt, *Mariam Magdalenam esse peccatricem illam, modo Luc. 7. v. 47. in gratiam receptam, & septem dæmonia intelligenda esse septem vicia capitalia, frivolum est.* Lucas enim expresse dicit à spiritibus immundis Magdalenam liberatam fuisse. Duo autem genera miraculorum recenset, *sanationem ab infirmitatibus, & liberationem à spiritibus immundis.* Ostendere enim voluit Christus, miseriam humani generis consistere non tantum in corporalibus calamitatibus, sed præcipue in eo, quod regno & tyrannidi immundorum spirituum natura humana propter peccatum subiecta est. & suum officium esse, non tantum corpora sanare, sed præcipue, ut ex potestate tenebrarum nos transferat in regnum suum, Col. 1. v. 13.

Singulari verò diligentia Lucas descripsit, qualem comitatum Christus in peregrinatione illa habuerit. Et primo nominantur *duodecim* Apostoli, quod quidem ita intelligunt, ipsos in hac peregrinatione una cum Christo obuisse munus prædicandi. Id enim constructio indicare videtur. *Transibat prædicans, & duodecim cum illo.* Sed eadem ratione constructionis coherent etiam sequentia de mulierculis, quas tamen propterea nemo affirmabit simul cum Christo prædicasse. Simplicius igitur est, quod Beda dicit, Christum iter fecisse prædicando, & duodecim Apostolos cum ipso, non ut & ipsi docerent, sed ut ab ipso instruerentur. Vocati quidem iam fuerant Apostoli, sed nondum acceperant mandatum prædicandi. Ut igitur firma maneat sententia Pauli, Roman. 10. vers. 15. Quomodo prædicabunt, nisi missi fuerint, simpliciter intelligatur, Christum Apostolos ante mandatum missionis secum circumduxisse, cum ipse prædicaret, ut ad futurum

ministerium ipsos instrueret & præpararet. Deinde nominantur *mulierculæ quædam*, quæ ipsum comitata scribuntur in hac peregrinatione. Et imago est regni seu Ecclesiæ Christi; Chorazin, Bethsaida, Capernaum contemunt Evangelium Christi. Scribæ blasphemant & persequuntur. Simon Phariseus leviter & frigide curat. De quibusdam ex cognatis Christi mox Marcus dicit, quod disjunxerint se ab ipso. Et tamen non frustra circumfert prædicationem de regno Dei. Quales verò habet sectatores? Præter Apostolos habet mulierculas quasdam, & quidem tales, quarum alie antea à spiritibus immundis obsessæ, alie incurabilibus infirmitatibus notatæ fuerant. Contempnibilia igitur mundi eligit, ut confundat, quicquid altum est coram hominibus, ut non gloriatur omnis caro, 1. Corinth. 1. vers. 28. Et ne pauperes, atque abiecti in hoc seculo existiment, sibi non patere aditum ad divitiarum gloriæ gratiæ Dei in regno Christi. Ostendit etiam illa species, regnum Christi non esse de hoc mundo, Johan. 18. vers. 36. Observandum etiam est in hac descriptione, quod antea vitæ maculas, si sanatio subsæcuta fuerit, Christus comitatu suo non ducat dedecori esse: sed illa tanquam insignia gratiæ & virtutis suæ circumferat & ostendet. Est & illa abjecta species regni Christi, quod in ministerio suo non habet vitæ necessaria, sed cogitur ex muliercularum quasi contributionibus se & suos sustentare. Lucas enim utitur vocabulo *δρανοῦσα*, quod de collatione & subministratone elemosynarum, pro pauperibus, usurpatur, Actor. 6. v. 2. Roman. 15. v. 25. 2. Cor. 8. vers. 19. & 9. vers. 12. Et hinc potest colligi, unde Christus cum Apostolis in ministerio habuerint victum. Apostoli manibus non laborarunt: reliquerunt enim retia, Matth. 4. vers. 22. Nec legitur Christum certos habuisse reditus. Et aliquando quidem miraculose pecuniam & victum sibi & suis procuravit, Matth. 14. vers. 20. & 17. v. 27. sed non semper, imò semel atque iterum tantum hoc fecit. Nec tamen etiam ostiatim mendicando victum quæsit. Sed ex contributionibus piarum habuit vitæ necessaria, quorum liberalitatem medicrem loculi, Judæ commendati, Johan. 12. vers. 6. ostendunt. Et potuisset quidem semper miraculoso modo victum sibi & Apostolis procurare; sed voluit hoc suo exemplo ostendere, auditores debere ministris verbi vitæ necessaria, & qui Evangelio serviunt, jure de Evangelio vivere posse. 1. Corinth. 9. v. 14. Hieronymus inquit: Consuetudinis Judaicæ fuit, nec ducebatur in culpam more gentis antiquæ, ut mulieres de substantia sua victum atque vestitum præceptoribus darent. Cumque non tantum Christum doctorem, sed & discipulos, qui ad prædicandum instituebantur, honesto stipendio aluerint, exemplum præbent, debere opulentiores etiam aliquid contribuere ad honestam educationem & institutionem eorum, qui ad ministerium verbi in Ecclesiis subeundum instituuntur.

Recensentur autem nomina quarundam muliercularum. Inter quas. 1. nominatur *Maria Magdalena*, quæ à Magdalo Vico, Matth. 15. vers. ult. cognomen hoc traxisse videtur. De hac autem

tem Maria Magdalena vulgatissima est opinio, ipsam fuisse peccatricem illam, quam Christus capite precedenti in gratiam receperat, cuius peccata sua dimiserat. Imò aliqui faciunt quod ex ea Mariam, sororem Marthæ & Lazari. Sed utraque sententia nullum fundamentum habet in historia Evangelica. Neque enim frustra Lucas hic adjicit, & Marc. i. 6. v. 9. repetit, ex Maria Magdalena septem demonia exiisse. Inde enim colligere licet, primo illam non fuisse sordidam, illam peccatricem. De hac enim Lucas in precedentiibus testatus fuerat, eam adfuisse ad pedes Christi, amare illachrymantem fuisse, pedes ejus lachrymis rigasse, capillis terfisse, unguento unxisse, crebra oscula fixisse. Christus autem hæc omnia interpretatus est, fuisse signa seriæ pœnitentiæ, qua peccata sua agnovit, fidem testata sit & toto corde eum, qui salutaria æternæ vitæ monita præbuerit, amare cœperit. Talia verò nunquam quisquam de dæmoniis, quam diu ejusmodi essent, prædicare audivit. Ad hæc, sunt dæmoniacæ, etiam ab uno tantum nedum à septem obsessæ, adeò horribiles & cuilibet spectanti terrificæ, ut revera perditæ & prodigiôsè libidinosæ sit, qui feminam, quæ à Diabolo exagitur & discruciat, in comitatu habere velit. Cum ergo prior illa à peccato, hæc verò à Dæmoniis, quorum exagitatio non peccatum, sed pœna peccati est, liberata fuerit: quis non videt, duas diversas fuisse? Peccatricis autem nomen Evangelista non expressit, dubio procul ipsi parcens, ne qua infamiz nota peccans apud suos viva laboraverat, eadem pœnitens & mortua apud posteritatem traderetur. Non ergo nos, sive ex curiositate, sive ex præsumptione aliqua, nomen ipsius disquirere cupiamus. Dæmoniaca autem nomen non suppressit, quia à flagello suo liberata auctorem vite sequebatur, & gratitudinis ergo de facultatibus suis ministrabat ei, qui providet omni creaturæ. Quo etiam nomine tanto minus credibile est, quod illa, quæ tantas habebat facultates, ut etiam Domino & discipulis ministrare posset, ad stipem malè & perditè emerendam, tam proflutui fuerit pudoris. Deinde quoque hæc Maria, quæ cognominatur Magdalena, non fuit illa Maria, soror Marthæ & Lazari; eo quod Magdalena fuerit Galilæa, Maria autem Marthæ soror fuerit Judæa, ex castello Bethania, Johan. 11. vers. 1. Anile autem & nugatorium est, & omni fundamento Evangelico caret, quod historia Lombardica fabulatur, fuisse Lazarum, Martham & Mariam ex regia profapia oriundos, atque adeò divites, ut non tantum Bethania & major pars Hierosolymorum ad ipsorum hæreditatem pertinuerit, sed etiam ex hac copia Magdalon munitissimum castrum ædificarint, quod Mariæ forori inhabitandum tradiderint, unde ipsa postea Magdalena dicta fuerit. Hæc extra scripturam adducta eadem facilitate rejiciuntur, qua afferuntur. Et cuius diligenti Scripturarum lectori spontè sua patet, tres diversas feminas fuisse, peccatricem, Luc. 7. v. 37. Mariam Magdalenam hic Luc. 8. v. 2. & Mariam sororem Marthæ, Luc. 10. v. 39. & Johan. 11. v. 1. Hæc satis manifesta sunt ex historia Evangelica, sicut etiam Cornelius Jansenius, Episcopus Gandavensis, negare non potest.

Harm. Tom. I.

Nihilominus tamen urget receptam Ecclesiæ opinionem, qua tenetur, eandem fuisse feminam, & peccatricem & ex qua septem demonia sunt ejecta, & quæ Bethania Christum hospitio excepit. Et concludit, secundum hanc sententiam esse sentiendum, non obstante eo, quod ex Evangelicis videtur obstare. Sed non perpendit, quam turpe, imò quam impium & prophanum sit, hominis, quisquis is sit, sensum præferre testimonio Evangelicis. Originem autem hæc opinio traxisse viderur ex Gregorio Magno, qui super Evangelium de peccatrice hæc ponit verba: Cogitanti mihi de Mariæ Magdalene pœnitentiâ, flere magis libet quam dicere. Cuius enim vel saxeum pectus, illæ huius peccatricis lachrymæ ad exemplum pœnitentiæ non emoliant? Ab eo tempore in Ecclesiâ cœptum est, peccatricem & Mariam Magdalenam pro una eademque haberi: cum vetustiores Patres, Origenes, Chrysostomus, Theophylactus, Ambrosius & Hieronymus, semper pro diversis habuerint. Adeò facile est & proclive Diabolo errorem in Ecclesiâ invenire, etiam ex eo, si quando insigni alicui Doctori inconsideratio aliquis sermo excidit. Unde etiam magni viri non omnibus suis cogitationibus leviter indulgere, sed eas exactè ad normam divini verbi examinare debent: ne sua auctoritate puritati doctrinæ apud posteros noceant. Sed de his satis. Nos statimimus, Mariam quæ & hic & alibi in Evangelica historia Magdalene cognomento insignitur, non fuisse sordidam illam & infamem peccatricem, sed obsessam quidem à septem dæmoniis, ceteroquin autem honestam nobilem & satis opulentam, quæ una cum aliis Dominum atque discipulos ejus ex facultatibus suis aluerit.

2. Nominatur etiam *Johanna*, cujus Lucas postea adhuc semel mentionem facit, c. 24. v. 10. quod affuerit reliquis mulierculis, cum angelus annunciarer resurrectionem Jesu. Illud verò peculiarem requirit observationem, quod hæc Johanna scribitur fuisse *uxor Chuse, procuratoris Herodis*. Significat autem *Ἡρώδης* Græcis, non tantum Tutorem pupillorum, verum etiam procuratorem & præfectum, cui aliquid committitur, ut alterius nomine & loco negotia quædam obeat & administraret. Ita Xenophonti villicus vocatur: *ὁ ἐν τοῖς ἀγροῖς Ἡρώδης*. Et Herod. dicit: *Ἡρωδὴς τοῦ Αἰγύπτου*, procuro vel administro Egyptum. Et Thucydides dicit: *τὸν πόλιν Ἡρωδῆσεν*; civitatem gubernare. Porro vocabulum illud receptum & usitatum fuisse inter Judæos inde constat, quod Elias Levites in suo Thesbite annotat, ubi Genes. 41. v. 40. Pharaos dicit ad Josephum: Tu eris super domum meam, ibi Thargum Hierosolymitanum reddidit *אֶפְסָרוֹת*. Et Esther 2. v. 3. ubi Rex constituit *פַּקְדֵי*, quibus commissum erat hoc negotii, ut ex universo regno conquirent puellas elegantis forma, Græci reddiderunt *καμμοχαι*, Thargum Hierosolymitanum reddidit *אֶפְסָרוֹת*, quæ dictio simpliciter à Græco *Ἡρωδῆσεν* mutuata, Hierosolymitanis, quasi vernacula facta fuit, tunc potissimum, cum Græcorum societate sub Lacedæmoniorum imperio uterentur, sicut & *ἐπαμύνο* de quo suo loco. Græci enim

Ddd 2

enim

enim interpretes, Gen. 39. v. 5. ubi Potiphar Josephum verbo *תקנתו* totius domus suae administrationi pericit, ubi sunt verbo *תקנתו*. Hæc observanda sunt, ut intelligatur, maritum Johannæ præcipuè autoritatis fuisse in aula Herodis. Oportuit enim & illud impleri, quod Psalm. 68. v. 23. dicit: ex pinguibus adducam: convertam de profundo maris. Neque enim pauperibus & despectis Deus ita alligavit regnum suum, ut divites & potentes plane exclusos esse velit. Paulus enim non dicit omninò nullos, sed paucos divites & potentes electos esse, 1. Cor. 1. v. 26. Sed quomodo divites & potentes hujus seculi vocentur, & recipiantur in civitatem Christi, hoc exemplum ostendit: Quæ enim sana Christum fors non curasset, infirmitate compellitur, ut quærat ipsum: quod & ipsum fors factum non fuisset, si infirmitas alia ratione curabilis fuisset. Nec coram mundo gloriosum fuit, Johannam in comitatu Christi esse, sed à multis sine dubio probro hoc datum fuit mulierculis illis, & præcipuè Johanna à multis ludibrio habita, & quasi digito monstrata fuit, quod relicto aulico splendore, pauperem & despectum JESUM, cum discrimine famæ, dignitatis, & rei familiaris sequeretur, præsertim quia Pharisei & Scribæ cum Herodianis dudum adversus ipsum conspiraverant, atque tunc novi quid contra ipsum moliri videbantur, sicut sequentes historiae ostendunt. Ut ita impleatur, quod scriptum est, 1. Corinth. 1. v. 28. infirma, & ea quæ non sunt, elegit Deus ut fortia, ut ea quæ sunt confundat & destruat, ut non gloriatur omnis caro, sed per stultitiam prædicationis salvi fiant credentes. Maritum Johannæ fuisse non Ethnicum sed Judæum, appellatio

Christi ostendit. Qui si Christo adversarius extitit, insigne exemplum efficaciae fidei & constantiæ est, quod Joanna, contempta non modo mundi ignominia, verum etiam mariti indignatione, comitando Christum tam illustre specimen confessionis edit. Si verò marito consentiente factum est, Deus mirabiliter eludit & fregit impias machinationes Phariseorum contra Christum. Jam enim conspiraverant cum Herodianis in perniciem Christi, Marc. 3. v. 6. de quo supra cap. 49. Harmoniæ. Sed interim Regulus, Johan. 4. v. 53. Centurio, Matth. 8. v. 6. & jam præfectus *Christi* (nisi quis hunc eundem cum regulo esse velit) Ecclesiæ adjunguntur. Sed si alius fuit, de ipso nihil certi affirmari potest, utrum Ecclesiæ membrum factus sit nec ne: de ipsa vero Johanna Lucas cap. 24. v. 10. testatur, quod in constantia fidei perseveravit, etiam post crucifixum Christum. Relicta enim Galilæa Hierosolymam Christum cum cæteris mulierculis secuta fuerat, & electa est testis atque prænuncia resurrectionis Christi. Nominatur etiam *Susanna*, & præterea dicuntur fuisse plures. Quarundam nomina extant Matth. 27. v. 56. Marc. 16. v. 1. & Luc. 24. v. 10. scilicet Mariæ matris filiorum Zebedæi, Salomes, & Mariæ matris Jacobi minoris, & Josæ. Illæ enim scribuntur in Galilæa ministrasse Christo. Reliquarum nomina scripta sunt in libro vitæ, & in altera vita nobis innotescunt, ubi recepturae sunt præmia suæ erga Christum & Apostolos liberalitatis.

Ita pericope hæc descriptionis apud Lucam de peregrinatione Christi, quæ propter breviteratam jejuna videbatur, non parum utiles doctrinas complectitur.

CAPUT LIX.

CONTINENS HISTORIAM REDITUS CHRISTI EX ILLA PEREGRINATIONE CAPERNAUM, IN DOMUM SUAM, UBI EJICIT DÆMONIUM COECUM ET MUTUM: UNDE MAGNA CONCERTATIO INTER IPSUM ET SCRIBAS ORITUR. MATTH. 12. v. 22. MARC. 3. v. 19.

RATIO ORDINIS.

Videntur distinctæ esse historiae, reditus in domum quem Marcus solus describit: ejectionis dæmonii cæci & muti, quæ apud Matthæum & Marcum invenitur: & cognatorum desiderium colloquendi cum Christo, quod apud tres Evangelistas habetur. Sicut etiam à plerisque hæc historiae distrahuntur. Sed si quis omnes circumstantias diligentius ponderet, atque accurate, quomodo cohærent, consideret, facillè animadvertet, hæc historias non distrahendas esse, verum uno continuo tractu eas accidisse, seque invicem secutas esse. Ideò Evangelistæ diligenter inter se sunt conferendi. Et Marcus quidem historiam reditus statim subjicit post electionem Apostolorum: sed ratio ordinis rem ipsam di-

ligentius considerantibus manifesta est. Lucas enim post descriptionem peregrinationis illius dicit multas turbas convenisse: & Christum postea multa per parabolam locutum esse. Matthæus verò dicit ante concionem illam parabolam, in domo factam esse concertationem de Beelzebub: qua occasione verò Christus in domum venerit, Marcus annotat: cujus tamen descriptio plene intelligi nequit, nisi conferatur cum Luca. Marcus enim dicit Jesum venisse in domum: sed unde venerit, ex Luca colligitur, scilicet ex peregrinatione. Et simplex positum est pro composito, sicut Joh. 14. v. 28. Vado & venio ad vos, id est, redeo. Ita significantius hoc loco diceretur. Rediit, absoluta scilicet peregrinatione, in domum, quam Capernaum habebat. Marcus idem dicit, multas turbas convenisse: qua occasione

lione